

**Θ. Α. ΑΜΕΛΙΔΗΣ**

**ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ**

**ΠΛΑΤΩΝ**



**ΠΟΛΙΤΕΙΑ**

**ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2010**

## ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει κάθε φιλόλογος, όταν καλείται να διδάξει το «Φιλοσοφικό Λόγο» στην Γ΄ Λυκείου είναι πώς να οργανώσει το μάθημά του έτσι, ώστε να δώσει όλα εκείνα τα στοιχεία και τις πληροφορίες που χρειάζεται ο μαθητής για το μάθημα και για τις Γενικές Εξετάσεις. Πρέπει να επιλέξει μέσα από ένα πλήθος βιβλίων, βοηθημάτων, δικών του σημειώσεων και να είναι μάλιστα σε τέτοια μορφή, ώστε να δοθούν ολοκληρωμένα στους μαθητές του στην τάξη.

Αυτό το πρόβλημα με απασχολούσε συνέχεια όσο δίδασκα εδώ και 28 χρόνια στο λύκειο και σχεδόν ανελλιπώς στη θεωρητική κατεύθυνση. Αρχισα να οργανώνω το μάθημά μου στην αρχή με την παραδοσιακή μορφή των σημειώσεων και των φωτοτυπιών και αργότερα με την ηλεκτρονική του και να διαπιστώνω πόσο πιο εύκολα ήταν και στην παρουσίαση όλων των πληροφοριών αλλά και στις ερωτήσεις που γινόταν στην τάξη είτε δινόταν ως εργασία στο σπίτι.

Ο καθηγητής, εάν έχει τη δυνατότητα ενός Η/Υ και ενός βιντεοπροβολέα (projector), μπορεί να προβάλλει όλο το υλικό του, όπως εμφανίζεται στο ηλεκτρονικό βιβλίο, και έτσι μπορεί πιο εύκολα να επικοινωνεί και να παρουσιάζει στους μαθητές του ό,τι θέλει.

Οι ίδιοι οι μαθητές, επίσης, εξοικειωμένοι με τους Η/Υ, πιο ευχάριστα και πιο ελκυστικά δέχονται όλες τις νέες δυνατότητες της τεχνολογίας.

Έτσι, κατέληξα στη συγκεκριμένη μορφή του ηλεκτρονικού αυτού βιβλίου, προσπαθώντας να δώσω μια ολοκληρωμένη πρόταση διδασκαλίας για κάθε ενότητα του μαθήματος.

Η δομή του βιβλίου **II. Πλάτων – Πολιτεία** είναι η ακόλουθη:

**α)** Αναλυτικό διάγραμμα της Εισαγωγής.

**β)** Κείμενα διαρθρωμένα ως εξής:

## **I. Κείμενο** της ενότητας με **σχολιασμό** όλων των σημείων που κρίνονται αναγκαία.

Στηρίχθηκα στο υποστηρικτικό υλικό που παρέχει το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας [σχόλια βιβλίου, ερωτήσεις ΚΕΕ (Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας), βιβλίο του καθηγητή] και είναι λίγο πολύ προσιτό σε όλους τους καθηγητές. Αν παρατηρήσουμε τις ερωτήσεις των θεμάτων στις Γενικές Εξετάσεις, θα δούμε ότι αυτές στηρίζονται κατά κύριο λόγο σ' όλο αυτό το πληροφοριακό υλικό. Έτσι, καθιστούν σχεδόν περιττή κάθε άλλη πληροφορία που υπάρχει σε διάφορα βιβλία ή βοηθήματα.

## **II. Διάγραμμα.**

## **III. Μετάφραση.**

## **IV. Ερωτήσεις** είτε με τη μορφή ανοιχτών ερωτήσεων είτε με συνδυασμό ερωτήσεων

κλειστού και ανοιχτού τύπου καθώς και λεξιλογικές ασκήσεις του ίδιου του ΚΕΕ.

Όλα αυτά με τις αντίστοιχες απαντήσεις τους.

**Απαντήσεις** στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου.

## **V. Θέματα Γενικών Εξετάσεων (2000 – 2010)** (ΓΕΛ, Δ' Τάξης Εσπερινού, Ομο-

γενών καθώς και τα επαναληπτικά αυτών) με τις απαντήσεις τους χωρισμένα σε

κάθε ενότητα του μαθήματος.

Όλα αυτά είναι σε προσιτή μορφή PDF, ώστε ο καθηγητής να μπορεί να επιλέξει εύκολα ό,τι χρειάζεται για τη διδακτική πράξη.

Αλλά και ο μαθητής θα μπορέσει να βρει αρκετά στοιχεία που θα τον βοηθήσουν για μια σωστή και πλήρη προετοιμασία για τις Γενικές Εξετάσεις.

**Το κείμενο και τα σχόλια** είναι συγκεντρωμένα σε ενιαία σελίδα με τις παραπομπές σε κάθε λέξη του κειμένου που αναφέρονται. Μ' αυτόν τον τρόπο δε θα χάνεται σε πλήθος πληροφοριών και δε θα δυσκολεύεται να ξέρει σε ποιο συγκεκριμένο σημείο του κειμένου αναφέρονται.

**Η μετάφραση** του κειμένου είναι με αντιστοιχία κατά λέξη για πιο εύκολη εκμάθηση.

Μέσα από τις **ερωτήσεις** (ανοιχτού –κλειστού τύπου) θα μπορέσει να κατανοήσει το κείμενο αλλά και να «μπει στο πνεύμα» των ερωτήσεων των Γενικών Εξετάσεων, αφού αυτές στηρίζονται στα σχόλια του βιβλίου και στις ερωτήσεις του ΚΕΕ.

Για τις **ερωτήσεις της εισαγωγής** μπορεί να ανατρέξει στις αναλυτικές σημειώσεις που υπάρχουν στην αρχή του βιβλίου.

Για τις **λεξιλογικές ασκήσεις** θα βρει μια μεγάλη ποικιλία ερωτήσεων του ΚΕΕ με τις απαντήσεις τους.

Τέλος, με τα **θέματα των Γενικών Εξετάσεων** και τις απαντήσεις αυτών μπορεί να ελέγχει τις γνώσεις του σε κάθε ενότητα και να γνωρίσει τη μορφή των θεμάτων στα οποία θα εξεταστεί.

Για να έχετε μια πιο συγκεκριμένη εικόνα του ηλεκτρονικού αυτού βιβλίου παραθέτω πίνακα περιεχομένων και μια σελίδα από κάθε θεματική ενότητα (Πολιτεία, Ενότητα 11<sup>η</sup>).

## ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<b>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</b>	
Εισαγωγή	<b>7</b>
<b>ΚΕΙΜΕΝΑ</b>	
Ενότητα 11 <sup>η</sup>	<b>21</b>
Ενότητα 12 <sup>η</sup>	<b>47</b>
Ενότητα 13 <sup>η</sup>	<b>72</b>
◆ Ο μύθος του Ηρώς	<b>86</b>
Ενότητα 14 <sup>η</sup>	<b>93</b>
Ενότητα 15 <sup>η</sup>	<b>116</b>
◆ Ερωτήσεις για όλο το μύθο	<b>138</b>

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

### 6. Οι τρεις τάξεις

#### α) Δημιουργοί (κατώτερη τάξη)

- **Μέλη:** Γεωργοί, τεχνίτες, έμποροι, δηλ. χειρώνακτες.
- **Πολιτική:** Αποκλεισμός από την εξουσία.
- **Εργασία:** Μπορεί να πλουτίσει ως ένα σημείο.
- **Οικονομία:** Δεν επιτρέπονται μεγάλες οικονομικές διαφορές.
- **Στόχος:** Να συντηρεί τις άλλες δύο τάξεις.
- **Παιδιά:** Δυνατότητα κοινωνικής ανόδου (κοινωνική κινητικότητα).

#### β) Φύλακες - επίκουροι

- **Ρόλος:** Στρατιωτικά – διοικητικά καθήκοντα.
- **Στόχος:** Αφοσιωμένοι στην υπηρεσία του κράτους.

#### γ) Φύλακες – παντελείς (μετά τα 50 τους)

- **Ρόλος:** Διακυβέρνηση. Αριστοκρατία του πνεύματος
- **Στόχος:** Η ευδαιμονία ολόκληρης της πολιτείας.

### 8. Η αγωγή των φυλάκων

- **Επιλογή:** Κριτήριο η καλή σωματική τους διάπλαση και η οξύνοια.
- **Αγωγή:** **Α΄ κύκλος:** Εξισορρόπηση γυμναστικής - μουσικής αγωγής.

**Β΄ κύκλος:** (20 -30 ετών). Μαθηματικές επιστήμες (αριθμητική, γεωμετρία στερεομετρία, αστρονομία, αρμονική)

**Γ΄ κύκλος:** (30 – 35 ετών). Φιλοσοφία (διαλεκτική).

Οδηγεί: α) Στην αναζήτηση της ουσίας όλων των πραγμάτων

β) Στη θέαση του Αγαθού.

## ΕΝΟΤΗΤΑ 11<sup>η</sup>

### Η αλληγορία του σπηλαίου

#### I. ΚΕΙΜΕΝΟ - ΣΧΟΛΙΑ

**Σωκράτης:** Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον(1), ἀπέικασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας.

#### Α΄ Περιγραφή εικόνας του σπηλαίου

Ἴδὲ γὰρ(2) ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην(3) πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον,

#### Β΄ Περιγραφή εικόνας των δεσμοτῶν

ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένιν τε αὐτοὺς(4) εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄρᾶν(5), κύκλω δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους(6) περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν,

#### Γ΄ Περιγραφή του τοίχου

μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμοτῶν ἐπάνω ὁδὸν(7), παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιῖς(8)(31) πρὸ τῶν ἀνθρώπων(9) πρόκεινται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

**31.** Φαίνεται ὅτι ὁ Πλάτων εἶχε υπόψη του κάποια τέτοια θεάματα. Ὁ W. K. C. Guthrie (3), σ. 518 πιστεύει ὅτι ἡ Ελλάδα τῆς εποχῆς τοῦ Πλάτωνα φαίνεται πῶς ἦταν συνηθισμένη σε παραστάσεις ἀνάλογες με τοῦ «Καραγκιόζη». Βλ. καὶ Κ. Δ. Γεωργούλης (2), σ. 472.

\* **Σημείωση:** Οἱ ἀριθμοὶ με μαύρο χρῶμα (1,2. . . ) παραπέμπουν στα ἐρμηνευτικὰ σχόλια τοῦ σχολικοῦ βιβλίου.

### «Ο Πλατωνικός Μύθος του Σπηλαίου – Ιδεαλισμός

#### Η εμπειρική Πραγματικότητα ως Είδωλο

#### της Πραγματικότητας των Ιδεών

Ο Πλάτων (περ. 427 – 347 π.Χ.) δεν θεωρούσε τον κόσμο μας τον καλύτερο δυνατό, κάθε άλλο: Είναι ένα είδος φυλακής, γράφει, μέσα στην οποία είμαστε κλεισμένοι, δεμένοι και βυθισμένοι στο σκοτάδι. Αλλά έξω από τη φυλακή απλώνεται ένας φωτεινός και ελπιδοφόρος κόσμος αληθειών, τις οποίες ονόμασε ιδέες ή ιδεατά – εξ ου και ο χαρακτηρισμός του δόγματος ως «ιδεαλισμού».

Ο Πλάτων αναπτύσσει τις ιδεαλιστικές του απόψεις κατά τρόπο ιδιαίτερος αξιομνημόνευτο στην *Πολιτεία*, όπου εκπρόσωπός του, όπως συνήθως, είναι ο μέντοράς του Σωκράτης. (Σε ποιο βαθμό ο Σωκράτης πρέσβευε όντως τις απόψεις που του αποδίδει ο Πλάτων είναι άγνωστο).

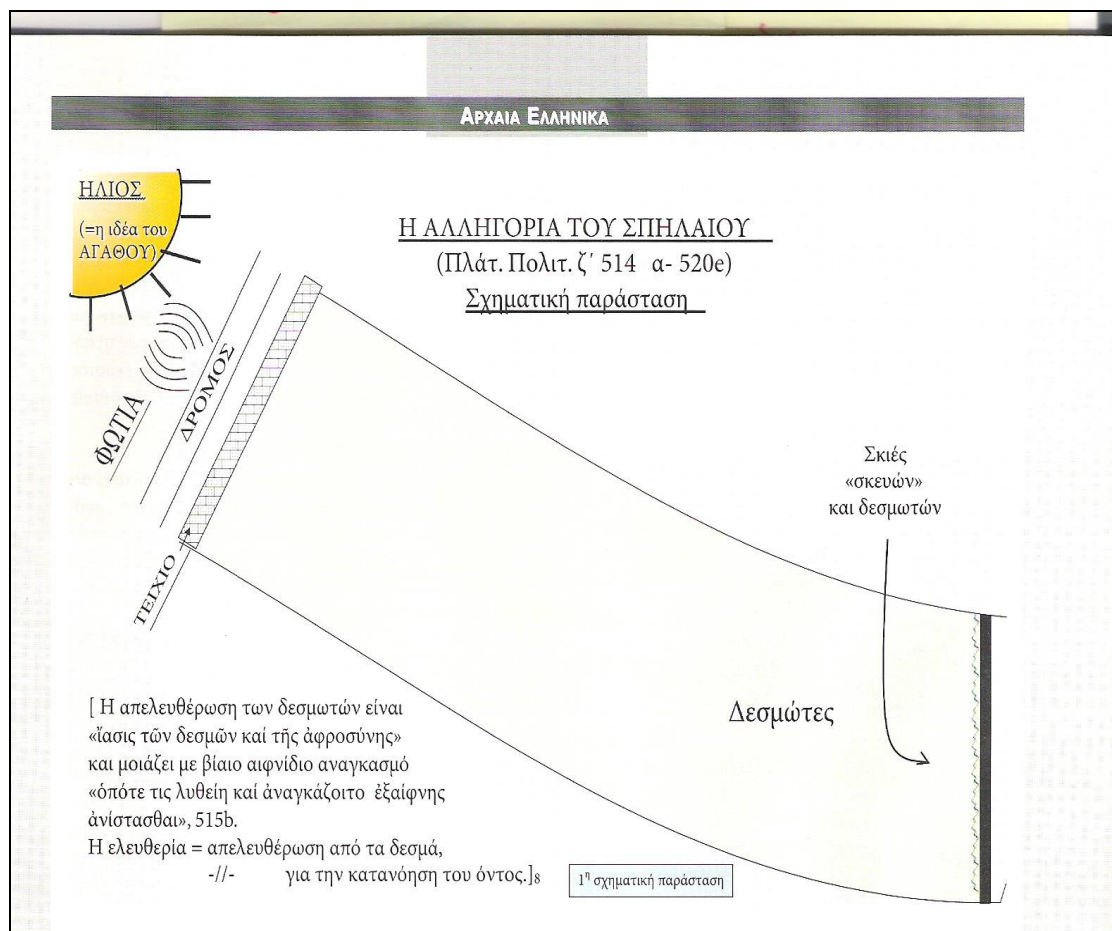
Ο Σωκράτης συγκρίνει τον καθημερινό κόσμο με «υπόγειο καταφύγιο» ή σπήλαιο, όπου είμαστε αλυσοδεμένοι επί τόπου. Μπροστά μας υψώνεται ένας τοίχος και πίσω μας υπάρχει μια φωτιά· ανίκανοι να στρέψουμε το κεφάλι μας, βλέπουμε μόνο τις σκιές που προβάλλει η φωτιά επάνω στον τοίχο. Οπότε μοιραίως εκλαμβάνουμε τις σκιές αυτές ως «πραγματικότητα».

Εάν όμως μπορούσαμε να ελευθερωθούμε από τα δεσμά μας, ή, έστω να στρέψουμε το βλέμμα μας προς το στόμιο της σπηλιάς, θα συνειδητοποιήσαμε τελικά το σφάλμα μας. Κατ' αρχάς, το ξαφνικό φως θα ήταν επώδυνο και αποπροσανατολιστικό. Αλλά, σύντομα, θα προσαρμοζόμασταν και θ' αρχίζαμε να αντιλαμβανόμαστε τα πραγματικά πρόσωπα και αντικείμενα, που κάποτε γνωρίζαμε μόνο ως σκιές. Κι όμως· ακόμη και τότε, θα προσκολλούμεθα από συνήθεια στις σκιές, συνεχίζοντας να θεωρούμε μόνο αυτές πραγματικές και τις πηγές τους απλές παραισθήσεις. Εάν, όμως, μας τραβούσαν έξω από τη σπηλιά και προς το φως, τότε αργά ή γρήγορα θα αντιλαμβανόμασταν την ορθή εικόνα των πραγμάτων και θα οικτίραμε την προηγούμενη άγνοιά μας.



## II. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

1. Περιγραφή εικόνας του σπηλαιίου
2. Περιγραφή εικόνας των δεσμοτών
3. Περιγραφή του τοίχου



Εικόνα: Εκπαιδευτικοί προβληματισμοί, τ. 12, εκδόσεις ΖΗΤΗ

### III. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
<p><b>Σωκράτης:</b> Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπείκασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας.</p>	<p><b>Σωκράτης:</b> Ὑστερα ἀπ’ αὐτὰ λοιπόν, εἶπα, παρομοίασε μετὰ τὴν ἀκόλουθη εἰκόνα τὴν ἀνθρώπινη φύσιν, σχετικὰ μετὰ τὴν παιδεία καὶ τὴν ἀπαιδευσία.</p>
<p>Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἔχουσα μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον,</p>	<p>Φαντάσου δηλαδή σαν μέσα σε μια υπόγεια κατοικία που μοιάζει με σπήλαιο, που να έχει τὴν εἴσοδό του ἀνοιχτή πρὸς τὸ φῶς σε ὅλο το μᾶκρος της,</p>

## IV. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

### Ερμηνευτικές ερωτήσεις ανοικτού τύπου

#### (ανάπτυξης και σύντομης απάντησης)

1. Με βάση την εισαγωγή του βιβλίου σας, να συνδέσετε την ενότητα με τα προηγούμενα και με το θέμα όλου του έργου.
2. Με ποια φράση δηλώνεται το θέμα της ενότητας και ποια μέθοδο ακολουθεί ο Πλάτων στην ανάπτυξή του;
3. Να περιγράψετε με λίγα λόγια την εικόνα του σπηλαίου ή να τη δώσετε με σχέδιο.
4. Τι νομίζετε ότι συμβολίζουν τα δεσμά και η υποχρεωτική καθήλωση - ακινησία των ανθρώπων του σπηλαίου;
5. Ποιος είναι ο ρόλος του τειχίου στη σκηνοθεσία του Πλάτωνα; Γιατί δεν πρέπει να φαίνονται οι άνθρωποι αλλά τα αντικείμενα;
6. α) Να εντοπίσετε τα σημεία του κειμένου που μας επιτρέπουν να θεωρήσουμε ότι η κοινωνία των δεσμοτών είναι η πολιτική κοινωνία και ότι ο κόσμος του σπηλαίου είναι ο αισθητός κόσμος.  
β) Ποια είναι η κατάσταση της πολιτικής κοινωνίας (την οποία συμβολίζει η κοινωνία των δεσμοτών) και πώς περιγράφεται ο αισθητός κόσμος<sup>30</sup> ;
7. **ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς:** Ο Αριστοτέλης (Περὶ κόσμου 398b16) γράφει: οἱ νευροσπᾶσται μίαν μήρινθον ἐπισπασάμενοι ποιοῦσι καὶ αὐχένα κινεῖσθαι καὶ χεῖρα ζώου καὶ ὄμω καὶ ὄφθαλμόν. Να συσχετίσετε το χωρίο αυτό με την πλατωνική παρομοίωση<sup>31</sup> .
8. Να συγκρίνετε το ευαγγελικό ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς (Κατὰ Ἰωάννην, Η', 12- 13) με την εικόνα του ἀγαθοῦ στην πλατωνική αλληγορία του σπηλαίου.
9. Με ποιους εκφραστικούς τρόπους αισθητοποιείται η εικόνα του σπηλαίου και των δεσμοτών και ποιος είναι ο λειτουργικός ρόλος καθενός;

## ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

### 1. Τα παράθυρα, Τείχη

Άμεσα σχόλια του ίδιου του ποιητή στα Κ.Π. Καβάφης, *Ανέκδοτα πεζά κείμενα*, Εισαγωγή και μετάφραση Μ. Περίδης, Αθήνα (εκδ. Φέξης) 1963, σ. 50.

Κ.Π. Καβάφης, *Πεζά*, Παρουσίαση, σχολ. Γ.Α. Παπουτσάκης, Αθήνα (εκδ. Φέξης) 1963, σς.237 και 239. Βλ. και Γ.Π. Σαββίδης, *Εφήμερον σπέρμα*, Αθήνα (Ερμής) 1978, σ. 206.

Για τη βιβλιογραφία (μελέτες, άρθρα, σχόλια) ως το 1984, βλ. Diana Hass - Μιχ. Πιερής, *Βιβλιογραφικός οδηγός στα 151 ποιήματα του Καβάφη*, Αθήνα (Ερμής) 1984, σς. 259 – 261 (*Τα παράθυρα*), σς. 262 – 265 (*Τείχη*).

Τα σχόλια που έχει γράψει ο ίδιος ο ποιητής για την *διάνοιαν* των ποιημάτων του δεν είναι δεσμευτικά για την ερμηνεία. Ο Σωκράτης υποστηρίζει μεταξύ σοβαρού και αστείου στην *Άπολογία* (22 a-c) ότι ρωτούσε τους ποιητές για το νόημα των ποιημάτων που είχαν οι ίδιοι συνθέσει και από τις απαντήσεις τους είχε συναγάγει το συμπέρασμα πως και οι ίδιοι δεν μπορούσαν να ερμηνεύσουν σωστά τα έργα τους.

Συσχέτισε το στίχο «*Ίσως το φως θάναι μια νέα τυραννία*» από τα *Παράθυρα* με την *Πολιτεία* 515 e - 516 a: «*Εἰ δὲ, ἦν δ' ἐγώ, ἐντεῦθεν ἔλκοι τις αὐτόν βία διὰ τραχείας τῆς ἀναβάσεως καὶ ἀνάπτους (ἀνηφορικής), καὶ μὴ ἀνείη πρὶν ἐξελκύσειεν εἰς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἄρα οὐχὶ ὀδυνᾶσθαί τε ἂν καὶ ἀγανακτεῖν ἐλκόμενον, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὸ φῶς ἔλθοι, αὐγῆς ἂν ἔχοντα τὰ ὄμματα μεστὰ ὀρᾶν οὐδ' ἂν ἐν δύνασθαι τῶν νῦν λεγομένων ἀληθῶν;*». Στο ποίημα *Τείχη* παράβαλε τον εγκλεισμό του ποιητικού υποκειμένου μέσα στα τείχη, που ισοδυναμεί με τον αποκλεισμό του από τον κόσμο της πραγματικής ζωής, με τους δεσμώτες της πλατωνικής σπηλιάς.

Ο καθηλωμένος μπροστά στη συσκευή της τηλεόρασης θεατής θυμίζει βέβαια τον δεσμότη του πλατωνικού σπηλαίου. Ο θεατής δέχεται έναν καταιγισμό από σπασμένες εικόνες που είναι δύσκολο να συνενωθούν. Για τις αναλογίες ανάμεσα στην μιμητική τέχνη που καταδικάζει ο Πλάτων και στα προϊόντα των σημερινών μαζικών μέσων πληροφόρησης ο καθηγητής Αλέξανδρος Νεχαμάς έχει γράψει ένα βαθυστόχαστο δοκ

## V. ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- α) κατάγειος, β) θαυματοποιός: Να γράψετε στη νέα ελληνική τέσσερα σύνθετα για καθεμία από τις λέξεις με το ίδιο δεύτερο συνθετικό (-γειος, -ποιός) και να δώσετε τη σημασία τους.
3. παραφερόντων: Ποια σημασία έχει το ρήμα στη μέση φωνή (στην αρχαία και τη νέα ελληνική);
4. Να γράψετε (στην αρχαία ελληνική) ένα αντώνυμο για καθεμία από τις λέξεις : ἄτοπον, σιγῶ, πόρρω, φῶς, κατάγειος.

## ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1.

κατάγειος	επίγειος, ισόγειος, υπόγειος, μεσόγειος
θαυματοποιός	τραγουδοποιός, αρτοποιός, θαυματοποιός, ειρηνοποιός

3. Παραφέρομαι:

α) **Αρχαία:** κινούμαι σε λάθος κατεύθυνση, παρασύρομαι, παρεκτρέπομαι, πλανώμαι.

**Το ενεργ. στην αρχαία:** προσκομίζω, προσφέρω, αποτρέπω, απομακρύνω.

β) **Νέα ελληνική:** φέρομαι άσχημα, βίαια, ανεξέλεγκτα, παρεκτρέπομαι παρασυρμένος από έντονο συναίσθημα.

4.

ἄτοπον	λογικόν
σιγῶ	ὄμιλῶ
πόρρω	ἐγγύς
φῶς	σκότος
κατάγειος	ἐπίγειος

## VI. ΘΕΜΑΤΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Δ' ΤΑΞΗΣ

ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΡΙΤΗ 8 ΙΟΥΛΙΟΥ 2003

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτωνος Πολιτεία (514Α - 515Α)

**11.** Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέικασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὄπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμοτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Ὅρῳ, ἔφη.

Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκευὴ τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

Ὅμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ.

**A.** Από το κείμενο που σας δόθηκε να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το τμήμα:  
"Μετὰ ταῦτα δὴ ... δεικνύασιν". Μονάδες 10

**B.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

1. Με ποια φράση του κειμένου δηλώνεται το θέμα της ενότητας, ποια μέθοδο ανάπτυξης ακολουθεί ο Πλάτωνας και τι επιτυγχάνει με τη μέθοδο αυτή; Μονάδες 15

2. "... ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄρᾶν...": Με βάση το παραπάνω απόσπασμα, να παραβάλετε τις συνθήκες ζωής των δεσμωτῶν του σπηλαίου με συνθήκες της καθημερινής ζωής του σύγχρονου ανθρώπου. Μονάδες 5

3. Ποιο είναι το θέμα του πλατωνικού διαλόγου "Πολιτεία"; Μονάδες 10

4. Να γράψετε στο τετράδιό σας δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας (απλές ή σύνθετες) για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

**παιδείας, οἰκῆσει, ὄρᾶν, πυρὸς, δεικνύασιν.** Μονάδες 10

### Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλους Ἀθηναίων Πολιτεία (16, 1-4)

Ἡ μὲν οὖν Πεισιστράτου τυραννὶς ἐξ ἀρχῆς τε κατέστη τοῦτον τὸν τρόπον καὶ μεταβολὰς ἔσχεν τοσαύτας. διώκει δ' ὁ Πεισίστρατος, ὥσπερ εἴρηται, τὰ περὶ τὴν πόλιν μετρίως καὶ μᾶλλον πολιτικῶς ἢ τυραννικῶς· ἐν τε γὰρ τοῖς ἄλλοις φιλόανθρωπος ἦν καὶ πρῶτος καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι συγγνωμονικός, καὶ δὴ καὶ τοῖς ἀπόροις προεδάνειζε χρήματα πρὸς τὰς ἐργασίας, ὥστε διατρέφεσθαι γεωργοῦντας. τοῦτο δ' ἐποίει δυοῖν χάριν, ἵνα μήτε ἐν τῷ ἄστει διατρίβωσιν ἀλλὰ διεσπαρμένοι κατὰ τὴν χώραν, καὶ ὅπως... μήτ' ἐπιθυμῶσι μήτε σχολάζωσιν ἐπιμελεῖσθαι τῶν κοινῶν.

διώκει = παρατατικός του ρήματος διοικέω-ῶ , δυοῖν χάριν = για δύο λόγους

διατρίβω = περνῶ τον καιρό μου, χάνω την ώρα μου, σχολάζω = ευκαιρῶ, ἔχω χρόνο

1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το παραπάνω κείμενο. Μονάδες 20

2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

**τυραννὶς:** την αιτιατική του ενικού αριθμού.

**ἔσχεν:** το απαρέμφατο του ίδιου χρόνου.

**τὴν πόλιν:** την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού.

**ἦν:** το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα.

**φιλόανθρωπος:** τη γενική του πληθυντικού αριθμού στο ίδιο γένος.

**προεδάνειζε:** το ίδιο πρόσ. στον ίδιο αριθ. της οριστ. του ενεστ. της ίδιας φωνής.

**τοῦτο:** την αιτιατική του πληθυντικού αριθμού στο ίδιο γένος.

**ἐποίει:** το ίδιο πρόσωπο στον ίδιο αριθμό της οριστικής του παρακειμένου της ίδιας φωνής.

**ἄσται:** τη γενική του ενικού αριθμού.

**ἐπιθυμῶσι:** το α' πρόσωπο του ενικού αριθμού της οριστικής του παρατατικού της ίδιας φωνής.

Μονάδες 10

**3.** Να μεταφέρετε στο τετράδιό σας την παρακάτω άσκηση συμπληρώνοντας τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των εξής λέξεων του κειμένου:

τυραννίς: είναι ..... στο .....

τοῦτον: είναι ..... στο .....

φιλόανθρωπος: είναι ..... στο .....

ἐπιμελεῖσθαι: είναι ..... στο .....

τῶν κοινῶν: είναι ..... στο .....

Μονάδες 10



## ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

### ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

**B. 1. : Φράση:** ἀπείκαζον.

**Μέθοδος:** αλληγορία

**Επιτυχάνει:** Γίνεται πιο κατανοητός

**B. 2. :** Ερώτηση 2 του σχολικού βιβλίου. Τα διαμερίσματα, η τηλεόραση, ο Η/Υ (μια εικονική πραγματικότητα)

**B. 3. :** Δες σχολικό βιβλίο σ. 93.

**B. 4.**

παιδείας	παιδαγωγός, παιδί
οικήσεις	οικία, οικισμός
ὄρα̃ν	ὄραση, διορατικός
πυρός	πυρκαγιά, πυροσβέστης
δεικνύασιν	δείγμα, παράδειγμα

### ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

#### ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η τυραννία λοιπόν του Πεισίστρατου μ' αυτόν τον τρόπο εγκαθιδρύθηκε και είχε τέτοιες μεταβολές. Διοικούσε δε ο Πεισίστρατος, όπως ακριβώς έχει λεχθεί, σε σχέση με την πόλη συνετά και περισσότερο όπως ταιριάζει σε ελεύθερους πολίτες παρά τυραννικά· και στους άλλους βέβαια ήταν φιλόανθρωπος και ήπιος και μεγαλόψυχος (συγχωρούσε) σ' όσους έσφαλαν, και ακόμη δάνειζε από πριν χρήματα στους άπορους για τις εργασίες (τους), με αποτέλεσμα να ζουν καλλιεργώντας τη γη. Και αυτό έκανε για δύο λόγους, για να μην περνούν τον καιρό τους στην πόλη, αλλά

να είναι διασκορπισμένοι σ' όλη τη χώρα, και για να μην επιθυμούν να ασχολούνται με τα κοινά (δημόσια πράγματα).

### Γ. 2.

τυρανίς	τυρανίδα
ἔσχεν	σχεῖν
τὴν πόλιν	πόλεις
ἦν	ἔσται
φιλόανθρωπος	φιλανθρώπων
προεδάνειζε	προδανείζει
τοῦτο	ταῦτα
ἐποίει	πεποίηκε
ἄστυ	ἄστεως
ἐπιθυμῶσι	ἐπεθύμων

### Γ. 3.

τυραννίς	υποκείμενο στο ρήμα κατέστη
τοῦτον	κατηγορούμενο στη λέξη τὸν τρόπον
φιλόανθρωπος	κατηγορούμενο στη λέξη Πεισίστρατος
ἐπιμελεῖσθαι	τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα σχολάζωσιν
τῶν κοινῶν	αντικείμενο στο απαρέμφατο ἐπιμελεῖσθαι